

Гадел Кутуй

«Тапшырылмаган
хатлар»

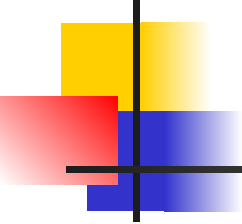
(1935)

Галимә Кутуева.

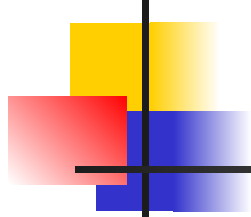
Г.Кутуйның тормыш иптәше Галимә Кутуева
истәлекләренә караганда, әсәр гаилә
истәлекләренә таянып язылган.

Мин "Тапшырылмаган
хатлар"да безнең чорның
татар хатыны турында,
аның бай һәм матур эчке
дөньясы турында,
сәләтлелеге турында
сөйләргә теләдем.

Г.Кутуй

Повестьның автор төзәткән нөсхәсе.

*(Handwritten in left margin:
 "Sin da, Üstü say bul? Bötge sin peşeden ikenen Arifimda, meñ Zibire. cında 2280rada
 a işigide, 11-12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100"
 2280rada*

Katış qandı-ecem.

Işkender!

Şayğa xylmada Veli utars. Jaza almaja, qullarını çaltırbı: Veli:

- İrtäge kitam, qalla. Lakin kitase kilmi. İleştöm. Bulaj da kitam. "Kilim İvan" bulımam, çabasen tizrek belisem kilе. Juğa, tağa da jartı juğa bulırça mümkün ide. Qılsam, betenlaj kitam alıam, di jartı jartı. Şemne açısız, - di.

Min, xezir" dip ikence xylmage bulıs hem çuğa xylarar jazam. Bolaj qana sejlaj min çar'arıçat aqlatı almaj. Çenki yzeme oia nacar xis itam. Çuñi fırlıq da min jazılğan xatna min Velige sığı-ge buldam. Uğarı da teleşni niçek aqlasen. Xezir janına çıqam da:

- Ke, dustam, çuğa uqı çuq. Bu' mines torımağa. Çuñı çarın da aqlarema, - di.

ette. Kuç, İşkender!

Qaderle uquom!

*(Handwritten in left margin:
 "İşkender! Bötge sin peşeden ikenen Arifimda, meñ Zibire. cında 2280rada
 a işigide, 11-12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100"
 2280rada*

Bil jaz kene miña ber semiade qunaqta bulırça tura kilde. Tu semis yzeme çatırbı, saxatlılege belen mine sığ çabıqarda. Şul xatle tatu torıan semiene sığ sızrek çarar tarça tura kilе. Berne çabıqta, çur uqlara çuq onias belan xylaklığan, ikencesе doktor-jana çana çabıqta çuqorlar gruppasına kerğen. İke malalara çar. Min alarça çar xis çabıq berip çari çabıdam. Hem çuğa çaruların berende:

- Şer, sığ çarça torasın. Çerence tanıqınçan niçek buldı. *(Handwritten: "Niçek çuq çerçuq çuqorlar")*

Sejlerçe çarçınbı, - dip çaradım.

Jana çulalar min çige çatın çuqarı çirdelərçen

- Şer çarçuq çit, çarçılarnıçın mümkün. *(Handwritten: "didit se")*

çin çatın çuq çuq belen familielərçen hem çarçın çavıl çemneren almajtar çulalarçın çerçate belen çarçılçarça çuqarırça çıladım.

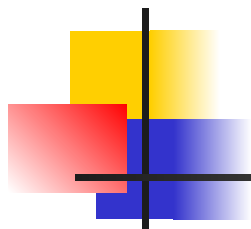
(Handwritten: "Çuq çarçın çuqorlar")

(Handwritten in bottom right: "Ç. Çuqor")

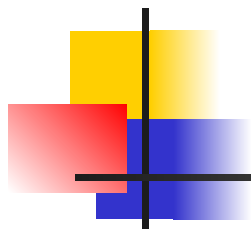
Беренче хат - мэхэббэт тарихы

- Яшьләрнең танышулары, мэхэббэтләре;
- Галиянең үткәне белән бүгенгесе контраст буларак бирелә;
- әледән-әле киләчәк тормыш мактала;
- язучы мэхэббэт, гаилә, ир белән хатын мөнәсәбәтләре турында өстәмә вакыйгалар, лирик чигенешләр бирә.

Икенче хат - гаилә тарихы

- Искәндәр белән Галиянең өйләнешүе, гаиләдәге беренче каршылыктар;
- бәхетле, ныклы гаилә турында автор уйланулары;
- Искәндәр Галияне ташлап китә, ә Галия ике баласы белән Әдрәс авылына күчә.

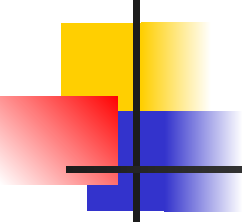
Өченче хат - хезмәт юлы тарихы

- Галиянең Әдрәстәге тормышы;
- аның табиб буларак танылуы;
- шәхси сыйфатларының тулырак ачылуы;
- Галия – Вәли сызыгы килеп керә.

Дүртенче хат - бәхетле булырга теләү тарихы

- Галиянең Вәли белән очрашуы;
- хатларны Вәлигә бирүе.

“Тапшырылмаган хатлар”
әсәренең аерым китап булып
басылган кырыктан артык
басмасы бар.

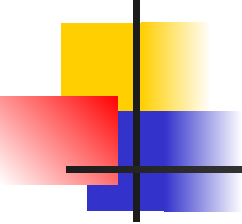
Жир шарында иң күп таралган
дүрт татар китабының
беренчесе – ул,
калган өчөсө:

“Намус” (18 телдә 35
мәртәбә),

“Моабит дәфтәрләре” (10
телдә 20 басма),

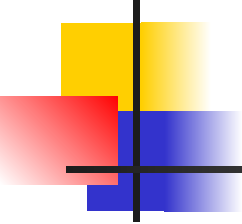
“Шуктуган” (17 телдә 26
басма).

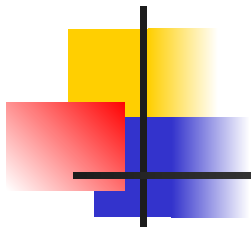
Әсәр рус, башкорт,
казах, кыргыз, мари,
тува, гарәп, монгол,
вьетнам, чех, үзбәк,
каракалпак, чуваш,
инглиз, француз, албан,
корейя, кытай һ.б.
телләргә тәржемә
ителә.

Композитор
Жәүдәт Фәйзи,
әлеге әсәргә
нигезләнәп,
«Тапшырылмаган
хатлар»
операсын иҗат иттә.

Анатолий Борисович
Лупповның
«Тапшырылмаган
хатлар» исемле
монооперасы 1999 елда
Г.Тукай исемендәге
Дәүләт премиясенә
лаек булды.

